

Balogh Györgyi
jegyző, doktorandusz
PTE AJK Doktori Iskola

Az önkormányzati választási jog főbb változásai Magyarországon

I. Bevezetés

A választási rendszernek, mint fogalomnak kétféle értelmezését ismerjük. Tágabb értelemben jelentheti a választással összefüggő valamennyi elemet, a jogi szabályozástól kezdve egészen a kampány szabályozásáig, szűkebb értelmezés szerint e fogalom csak azokat a jogi és nem jogi elemeket foglalja magában, amelyek a választás folyamatáért felelősek.¹

Az önkormányzati választásokat - mint a választásokat általában - nagy várakozás előzi meg, és nem csak a szakmai berkekben. Természetes ez, hiszen talán ez az a választás, amelynek eredményét a legtöbb ember - úgy mond - "saját bőrén" tapasztalja: ismeri, ismerheti a jelöltet, esetleg - különösen kisebb településeken – közvetlenül érintett is lehet, ha pl. egy családtagja, a szomszédja, vagy ismerőse, esetleg éppen ő maga az egyik jelölt.

A választások természetesen szigorú jogszabályi keretek között zajlanak, szoros jogi „menetrend” szerint a helyi választási iroda és a települések jegyzőinek bevonásával. A választás garanciális szabályait már az 1990-es évektől kezdődően legfelsőbb, alkotmányos keretek között rögzítették, ezzel is hangsúlyozva a választások – mint a demokrácia közvetlen hatalomgyakorlási lehetősége – fontosságát.

Az első szabad választást megelőzően az az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény, tehát a választási rendszert meghatározó jogszabály rendezte az eljárásjogi kérdéseket, ekképp a választási szervek jogállását is (26–35. §). A

későbbiekben külön eljárási törvény, a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: régi Ve.) szabályozta a választással összefüggő eljárási kérdéseket. A hatályos, a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) végül nagyon feszült politikai légkörben született meg.²

II. A kezdetek

Az első demokratikus önkormányzati választások első fordulóját 1990. szeptember 30-án, második fordulót pedig október 14-én tartották. Ezzel a választással egy új közigazgatási struktúra alakult ki: az önkormányzatiság felváltotta a korábban több évtizedes múlttal rendelkező, szovjet mintára kialakított tanácsrendszert.

A választás időpontjának kitűzésekor 1990. június 27-én Göncz Árpád még ideiglenes köztársasági elnök volt. A kitűzéskor a tanácsok megbízatása már a bejelentést megelőzően 19 nappal lejárt, azonban az Országgyűlés ideiglenes hatállyal meghosszabbította megbízatásukat az önkormányzati választás időpontjáig. Érdekesség, hogy még az önkormányzatok szervezeti felépítéséről és működéséről szóló törvény sem volt hatályos az első szabad választások kitűzése idején, hanem csak augusztus 3-án került elfogadásra. Ez a törvény mondta ki, hogy minden helyi közösségnek az általa választott önkormányzat útján a helyi közügyeket önállóan szabályozni, irányítani. A törvényhozó a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényt (továbbiakban: Alkotmány) módosító 1989. évi XXXI. törvény elfogadásával más korábban konstituálta az önkormányzatiság elvét [ld. 12. § (2) és 43. § (1) a.].

Az első demokratikus választásokra készülő jelöltek számára megszűnt az a kényszer, hogy kizárólag politikai párt delegálhatja őket. Ennek megfelelően a polgármesterjelöltek háromnegyede, a kislistas képviselőjelöltek kétharmada, illetve az egyéni választókerületi

¹ Kocsis Miklós – Petrétei József – Tilk Péter: Alkotmánytani alapok. Kodifikátor Alapítvány, Pécs 2015. 165. o.

² <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9935/V2020/1>.

jelöltek csaknem egyötöde független volt az 1990-es önkormányzati választásokon.³ Mindazok a választásra jogosultak, akik adott választókerületben lakóhellyel rendelkeztek, egy adott jelöltet ajánlhattak a jelölés során.

Újdonság volt a választójogi intézmények tekintetében a kislistás szavazás bevezetése. A tízezer fő alatti lakosságszámú településeken közvetlenül szavazhatott minden választó a testületi tagok, illetve a polgármester személyére. A tízezer lélekszámot meghaladó méretű településeken a testület felét egyéni választókerületekben, másik felét pedig listás szavazással választották, és a testület a saját tagjai közül választhatta meg a polgármestert.

A választás kétfordulós volt. Az első forduló érvényes volt legalább 40%-os részvételi aránytól, és eredményes, ha egy jelölt legalább a szavazatok 25%-át megkapta. Ha nem volt érvényes a szavazás, második fordulót tartottak, ahol részvételi „küszöb” már nem volt, és az egyszerű többségi szavazatokat elnyerő személy lett képviselő. Amennyiben viszont érvényes volt az első forduló, akkor a 15% feletti szavazati arányt elért jelöltek mérethették meg magukat a második fordulóban, vagy – ennek hiányában – az első három helyen végzett jelölt indulhatott. Közülük az lett képviselő, aki a második fordulóban a legtöbb szavazatot nyerte el.⁴

III. A helyi önkormányzati választási szabályok változásai 2010-től kezdődően

Az Alaptörvény 2010. április 25-i elfogadásával kezdetét vette a számos elemében új jogi szabályozás kialakításának folyamata. Különösen a 2010-2014. közötti parlamenti ciklus bővelkedett az önkormányzati, állami igazgatási-átszervezési fordulatokban, gondolok itt leginkább a járási hivatalok életre hívására. Emellett néhány alapjogszabály hatályba lépése is ezekhez az évekhez köthető, a

korábbiakhoz képest teljesen új, egy-egy jogág tekintetében alapvető törvények hatályba léptek. Ebben a kodifikációs hullámban született többek között a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény, valamint több eljárási kódex is.)

A választási szabályozás is megújult, már a 2010-es önkormányzati választáson is léptek érvénybe a korábbiaktól eltérő szabályok. Ekkorra már az új rendszerben 3.173 település önkormányzata alakult meg, és kezdte meg munkáját.

1. Alkotmányi szabályok

„Az önkormányzati választások mandátumaiban (...) tükröződnek az országgyűlési választások eredményei. Természetesen minden városban a helyi szereplők és a helyi viszonyok befolyásolják az eredményeket, jellegzetes eltérés a városi önkormányzatokban a parlamenti politizálástól a civil szervezetek erősödése.”⁵

Az Alkotmány külön alfejezetben szabályozta a helyi önkormányzatokra vonatkozó rendelkezéseket, köztük az önkormányzati választásra vonatkozó garanciális szabályokat is.

Rögzítette, hogy önkormányzati választásokat – időközi választások kivételével – négyévente, október hónapban kell tartani.

Az Alkotmány 44. § (3) bekezdése kimondta: „A képviselő-testület megbízatása az önkormányzati általános választás napjáig tart. A jelöltek hiányában elmaradt választás esetén a képviselő-testület megbízatása meghosszabbodik az időközi választás napjáig. A polgármester megbízatása az új polgármester megválasztásáig tart.” Amennyiben azonban a választás elmarad, mert nincsenek jelöltek, a később megválasztásra kerülő testület megbízásának kezdetéig a korábbi testület gyakorolja

³ https://mult-kor.hu/20100930_husz_eve_voltak_az_elso_szabad_onkormanyzati_valasztasok?pid=1

⁴ https://mult-kor.hu/20100930_husz_eve_voltak_az_elso_szabad_onkormanyzati_valasztasok Letöltés: 2019.07.26. 2020/1.

⁵ Bódi Ferenc – Böhm Antal – Bugovics Zoltán - Csoma Attila – Fekete Attila – Kákai László - Szógyi Lenke – Tamás Veronika – Vigvári András: A helyi hatalom és az önkormányzati választások Magyarországon 1990-2002. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest 2006. 305. o.

a jogokat, és teljesíti a kötelezettségeket. Ugyanígy a korábbi polgármester megbízatása is az új polgármester megválasztásáig tart (44/44/B. §).

Az Alkotmány meghatározta az aktív és passzív választójog fogalmát, kimondta, hogy minden nagykorú magyar állampolgárt, aki hazánk területén lakóhellyel rendelkezik, illetve minden nagykorút, aki az Európai Unió más tagállamának polgára, de hazánkban lakóhelye van, megilleti a jog, hogy az önkormányzati választásokon választható, illetve választó legyen. Utóbbi feltétele, hogy a szavazás napján a Magyar Köztársaság területén tartózkodjon. A passzív választójog megillette a Magyarországon bevándorolt, menekült, letelepedett státuszúként elismert nagykorúakat is. Nem lehetett választó azonban az a személy, aki

- cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alatt állt,
- kényszergyógykezelt a választás napján,
- szabadságvesztést tölt a választás napján, illetve
- nem magyar állampolgár, de saját joga szerint a választójog gyakorlásából ki van zárva.

A választások alapelvei a következők voltak:

- a képviselő-testületet és a polgármestert, főpolgármestert közvetlen, titkos szavazás során választják meg,
- a választójog általános és egyenlő,
- a megyei közgyűlés elnökét a közgyűlés választja titkos szavazással, és kizárólag magyar állampolgár választható meg erre a tisztségre (70-71. §).

2. Régi és új választási eljárási szabályok

A választásokat részleteiben a régi Ve. szabályozta. A módosítások elsősorban határidőket, időtartamokat érintettek, e módosításoknak, a választás évében, az arra való sikeres felkészülés miatt rendkívüli jelentőségük volt.

- 72 napról 60-ra csökkent az az idő, amennyivel a választás előtt ki kell tűznie a köztársasági elnöknek a választás időpontját (régi Ve. 4. §),

- a névjegyzéket a szavazás előtt 46 nappal, 5 nap időtartamra kell közszemlére tenni, és a szavazás előtti 45. napig kell tájékoztatni a választókat a névjegyzékbe történő felvételükről. A korábbi szabályozás szerint 60 nappal előbb, 8 napra kellett kifüggeszteni vagy helyben szokásos módon közzétenni a névjegyzéket, és 58 nappal előbb kellett névjegyzékbe vételről értesítést küldeni (régi Ve. 14. §),
- a névjegyzékből történő kihagyás esetén kifogást lehet benyújtani a helyi választási iroda vezetőjéhez, akinek döntése ellen bírósághoz lehet fordulni, és a bíróság 2 napon belül köteles az ügyben dönteni a korábbi 3 napos időtartam helyett (régi Ve. 20/E. §),
- a helyi választási bizottság tagjait a képviselő-testület a szavazás előtti 42. napig köteles megválasztani a korábbi 51. nap helyett (régi Ve. 23 §),
- a jelöltet jelölő, vagy listát állító szervezet, illetve a független jelölt megbízhat a választási bizottságban, illetve a szavazatszámoló bizottságban történő működésre egy tagot, akinek személyét a szavazás előtti 16. napig kell bejelenteni a korábbi 9 nap helyett (régi Ve. 24. §),
- a kampányidőszak a választás kitűzésének napjától a szavazás napjáig tart, és 0 órától 19 óráig – tehát az urnák zárásáig – nem lehet kampánytevékenységet folytatni a szavazás napján (régi Ve. 40. §),
- az akkori választáson még kopogtatócédulákkal lehetett ajánlásokat gyűjteni, és ajánlást a szavazás előtti 30. napig lehetett érvényesen adni a korábbi 23 nap helyett régi Ve. 46. §),
- az előbbiekhöz hasonlóan a választási bizottságnál a jelöltet a szavazás előtti 30. napig lehetett bejelenteni az ezt megelőző 23. nap helyett (régi Ve. 52. §),
- jelöltet, jelölő szervezetet a választási bizottság a bejelentésétől számított 2 napon belül vesz nyilvántartásba a korábbi 3. nap helyett (régi Ve. 55. §),
- ha a jelöltet több helyen is ajánlották, a választás előtti 26. napig kell

nyilatkoznia, melyik jelölést kívánja elfogadni a korábbi 10. nap helyett (rég. Ve. 57. §),

- jogszabálysértés esetén a választási kifogást a jogsértés elkövetésétől számított 2 napon belül kell benyújtani, és a benyújtástól számított 2 napon belül kell erről a választási bizottságnak döntenie a korábbi 3-3 nap helyett (rég. Ve. 77. §),
- a választási bizottság határozata elleni fellebbezést a határozathozatal napjától számított 2 napon belül beérkezésképp lehet előterjeszteni (a korábbi 3 nap helyett), és az elbíráló választási bizottság 2 napon belül hoz döntést szintén a korábbi 3 nap időtartam helyett (rég. Ve. 79. §; 81. §),
- az előző bekezdésben rögzített szabályok változásait vezették át a választási eljárási törvényben a bírósági felülvizsgálat kezdeményezésével, illetve a bíróság döntésével kapcsolatos határidő számítási szabályokban (rég. Ve. 81. § 84. §),
- a megyei közgyűlés tagjainak választásával kapcsolatban a kompenzációs listát a szavazás előtti 27. napon, a fővárosi listát a 26. napon kötelesek a jelölő szervezetek lejelenteni a korábbi 20 nap, illetve 10 nap helyett (rég. Ve. 107. §).

A törvény viszonylag sok módosítást tartalmazott az önkormányzati választások egyéb szabályaira tekintettel is. A megyei közgyűlés választása tekintetében egyszerűen a megyei jogú városokon kívüli településekkel, míg korábban a 10 ezer alatti, illetve 10 ezer lakos feletti települések együtteseként határozta meg a törvény (rég. Ve. 101. §).

Az egyéni választókerületek területének, sorszámanak felülvizsgálatával és közzétételével kapcsolatos korábbi szabályozást is módosították. A jegyző, mint a helyi választási iroda vezetője köteles volt február 15-ig a választás éve első napján nyilvántartott lakosság szám alapján felülvizsgálni és közzétenni az egyéni választókerületekre vonatkozó adatokat. Az új szabályozás szerint február 15-ig kellett a

képviselő-testületi tagok számát megállapítani, és február 28-ig a választókerületi területet és a sorszámozást közzétennie.

Aránytalan területi elosztás esetén választási kifogást lehet benyújtani. A szabályt szigorították: korábban a választási kifogással kapcsolatos határozatra vonatkozó jogorvoslati szabályok voltak érvényben ezzel kapcsolatban, az új szövegezés azonban rögzítette, hogy a helyi választási iroda vezetője jogosult a kifogás elbírálására, és saját maga dönthet a határozata megváltoztatásáról vagy változatlan fenntartásáról, további jogorvoslatnak pedig nincs helye.

Hasonló szabály volt hatályban a megyei, illetve fővárosi közgyűlés tagjainak megválasztása esetén is: ebben az esetben a területi választási iroda vezetőjének joga volt a megválasztható tagok számának megállapítása, és döntése ellen az országos választási iroda vezetőjéhez fordulhatnak, aki 2 napon belül dönt, további jogorvoslat döntése ellen nincsen (rég. Ve. 102. §-102/A. §). A korábban „kislistas”-ként említett választás a továbbiakban „egyéni listás” választás kifejezéssel szerepelt.

Az Országgyűlés 2010. június elején új választási törvényt fogadott el, ez volt a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény (továbbiakban: Kptv.), jelezvén ezzel a terület szabályozásának fontosságát. A törvény jelenleg is hatályban van, és már a 2010. évi kihirdetési napján, június 14-én hatályba lépett, a 2010. őszén lezajlott önkormányzati választásokon már alkalmazták is (23. §).

A törvény kimondta, hogy a választópolgár lakóhelyétől függetlenül bárhol választható, tartózkodási helyén akkor szavazhat, ha köztársasági elnöki választási nap kitűzés előtti 30. nappal bezárólag létesített az adott településen tartózkodási helyet. Később elfogadásra került az a szabályozás, hogy azok, akik jogerősen szabadságvesztést vagy kényszer gyógykezelést töltenek, nem rendelkeznek aktív választójoggal (1. §).

A képviselő-testület, illetve megyei közgyűlés taglétszámát a választás éve első napjának lakosságszámából kiindulva kell meghatározni. Egyéni listás választás zajlik a 10 ezer fő alatti lélekszámú településeken, ahol így választókerületeket sem kell létesíteni. 100 lakos alatt 2 fő képviselőt kell megválasztani (a polgármester mellé), 10 ezer lakosig 8 főt. A törvény sávosan szabályozza a testületi tagok létszámát, a lakosságszám növekedésével. A 10 ezer fő feletti létszámú településeken úgynevezett vegyes választási rendszer érvényesül: egyéni választókerületekben, valamint kompenzációs listán lehetett mandátumokat szerezni. A megyei közgyűlési tagok létszámát a megyei lakosságszámából kalkulálták. 2010-ben a fővárosi közgyűlés tagjait a fővárosi listára adott szavazataikkal választották meg, e szempontból Budapestet egyetlen választókerületnek tekintették.

2010-ben csak egy jelöltet ajánlhatott érvényesen egy választópolgár, vagy egy listát, és csak egyetlen településen fogadhatott el a saját személyére szóló jelölést. A megyében a választópolgárok egy százalékának ajánlásával szerezhetett jogot a jelöltállításra jelölő szervezet. Polgármesterjelöltként azt lehetett nyilvántartásba venni, aki 10 ezer lakos alatti településen legalább 3%, 10 ezer és 100 ezer lakos között legalább 2%, e feletti lakosságszám esetén pedig legalább 1% ajánlást gyűjtött. Főpolgármester jelölt lehetett a legalább 5000 fővárosi választó által ajánlott személy (8-9/A. §).

A polgármestert, illetve a fővárosban a főpolgármestert már akkor is közvetlenül választották, a jelöltek közül az szerzett mandátumot, akire a legtöbb érvényes szavazatot adták.

Képviselőjelöltek közül az egyéni listán legtöbb érvényes szavazatot kapott személyek lesznek képviselők. Legfeljebb a megválasztható képviselők számának megfelelő számú jelöltre lehetett és lehet a mai napig is szavazni, különben a szavazat érvénytelen. Amennyiben a képviselőjelölt egyben polgármesterjelölt is volt, és polgármesterré választották, őt a képviselőjelöltek között elfoglalt rangsorban figyelmen kívül kell hagyni, és

helyébe az utána következő legtöbb szavazatot kapott személy lép.

A vegyes választási rendszer ennél bonyolultabb volt, szabályai máig hatályban vannak. Egyéni választókerületi jelöltek közül a vegyes rendszerben is az tekintendő megválasztottnak, akire a legtöbb érvényes szavazatot adták. A kompenzációs lista pedig a töredékszavazatok szerint fog mandátumot kapni. Azt kell töredékszavazatnak tekinteni, amellyel nem szerzett senki mandátumot. A kompenzációs mandátumok kiszámítása külön táblázatban történik, és a jelölő szervezet által a kompenzációs listán bejelentett személyek a bejelentés sorrendjében fognak mandátumhoz jutni.

A küszöb a kompenzációs lista tekintetében az 5%-os arány elérése, amely jelölő szervezet ezt nem éri el, nem jut mandátumhoz (Kpvt. 12-15. §).

Fontos hangsúlyozni, hogy a néhány hónappal a 2010. évi önkormányzati választás előtt történtek olyan határidő szigorítások, amelyek az adott választáson indulók számára rendkívüli körülményt igényeltek. Más kérdés, hogy ajánlások vonatkozásában lazítottak a szabályozáson, tehát könnyebben lehetett jelöltként nyilvántartásba kerülni, mint addig.

A 2010. évi önkormányzati választások megszervezésére vonatkozó részletszabályokat egy közigazgatási és igazságügyi miniszteri rendelet szabályozta (5/2010. (VII.16.) KIM rendelet), amely 2010. július közepén került kibocsátásra, tehát szintén közvetlenül a választás előtti időszakban. A rendelet részletesen foglalkozott

- a választási irodák feladataival az előkészületek, illetve a szavazás napján és azt követően,
- a választási informatikai rendszer funkcionális követelményeivel.

Meghatározta mindazokat a nyomtatványokat is, amelyeket a választásokon alkalmazni kell, megjelölve, hogy helyi vagy központi előállítású nyomtatványt szükséges-e alkalmazni.

A következő jelentős jogszabályváltozás az Alaptörvény hatályba lépése volt 2012. év első napjával. Az Alaptörvény már a B) cikkben foglalkozik a közvetett és a közvetlen demokrácia kinyilatkoztatásával, hiszen a nép hatalomgyakorlásának forrásait képviselők útján, és közvetlen lehetőséggel is megemlíti. Az Alaptörvény nem változtatott azon az eljárási szabályon, hogy továbbra is a köztársasági elnök tűzi ki az önkormányzati választások napját [Magyarország Alaptörvénye 9. cikk (3) bekezdés e.) pont].

A választópolgár, amennyiben lakóhelye és tartózkodási helye is van, megválaszthatja, hogy hol kíván a választáson részt venni, és e jogát – a konkrét szavazás folyamatát – hol szeretné gyakorolni. A választójogról általánosságban rögzíti, hogy minden nagykorú magyarnak aktív és passzív választójoga van, továbbá az önkormányzati választásokon az Európai Unió más tagállama nagykorú állampolgárának is, akinek lakóhelye van hazánkban. Ezen kívül az önkormányzati választásokon passzív választójog illeti meg a menekült, bevándorolt, letelepedett státusszal rendelkező személyeket.

Mindez lényegében azonos a korábbi Alkotmány szabályozásával, kiköti azonban, hogy sarkalatos törvény további feltételeket is rögzíthet, amely tovább konkretizálja a választáshoz való alapjog gyakorlásának feltételeit. Ezen kívül meghatározza, hogy mely esetek képeznek kivételeket az általános szabályok alól.

Az új Polgári Törvénykönyv későbbi rendelkezéseit előkészítve már nem cselekvőképeséget kizáró vagy korlátozó gondnokságról ír, hanem a választójogból történő kizárásról, mint gondoksági ügycsoportról. Akit a bíróság a belátási képessége hiánya vagy korlátozása miatt kizárt a választójog gyakorlásából, már nem lehet választó, és nem választható. Ugyanígy kizárhatja a bíróság a bűncselekmény elkövetése miatt is az elítéltet a választás, illetve választhatóság lehetőségéből.

Ez a korábbi alkotmányos szabályozáshoz képest változást jelent, hiszen az Alkotmány szabályai alapján azok, akik

szabadságvesztésüket töltötték, automatikusan kizártak voltak a legmagasabb szintű szabályozás értelmében a választójog gyakorlásából. Az Alaptörvény szerint viszont már csak azok az elítéltek nem választhatnak és nem választhatók, akiket a bíróság – mellékbüntetésként – a közügyek gyakorlásától eltiltott. Megmaradt viszont az a szabályozás az Európai Unió más tagállamának polgáraival kapcsolatban, hogy azok ki vannak zárva a magyarországi választási lehetőségekből, akiknek a nemzeti joga szerint nincsen választójoga (Magyarország Alaptörvénye XXIII. cikk).

3. Választási eljárással összefüggő változások a 2010-2014. közötti időszakban

Az Alaptörvény rögzíti, hogy a helyi önkormányzás célja kettős: a helyi közhatalom-gyakorlás, és a helyi közügynek minősülő ügyek intézése. A feladat-és hatáskörök gyakorlására a képviselő-testület jogosult, amely a polgármesterből és a képviselőkből, illetve a megyei képviselő-testület tagjaiból és elnökéből áll (Magyarország Alaptörvénye 31. cikk, 33. cikk).

Az önkormányzati választásokkal összefüggésben az Alaptörvény hasonlóan szabályoz, mint az Alkotmány. A választójog általános és egyenlő, a szavazás pedig közvetlen és titkos. Nagyobb változás azonban a korábbiakhoz képest, hogy négy helyett ötéves a megbízatás időtartama. A képviselő-testület megbízatása a választás napjáig, a polgármesteré az új polgármester megválasztásáig tart. A polgármester jogai és kötelezettségei a megválasztásával keletkeznek, a megbízatás megszűnésével szűnnek meg. Ennek okán mindaddig, amíg a polgármester nem kerül meg- vagy újraválasztásra, a régi vagy addigi polgármester tekintendő polgármesternek függetlenül attól, hogy az aktuális választásban jelölt-e vagy sem. Amennyiben nincs elég jelölt, a testület automatikusan tovább működik addig, míg ki nem tudnak tűzni időközi választásokat (Magyarország Alaptörvénye 35. cikk (1)-(3) bekezdés).

Változott az önkormányzatokra vonatkozó fő szabályokat magába foglaló törvény is.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.) Lépcsőzetesen lépett hatályba, tehát egyes szabályai azonnal alkalmazandók voltak, legtöbb szakasza azonban a 2014. évi önkormányzati választásokkal egyidejűleg lépett hatályba.

Változott például a korábban hatályos korábbi önkormányzati törvényhez képest (szabályokhoz képest, hogy mikor tekintendő főállásúnak a polgármester. Az 1990-es szabályozás szerint lakosságszámtól függött a polgármester megbízása: 5000 fő alatti településen társadalmi megbízatású, efelett pedig főállású volt. Az új szabályozás szerint akkor főállású a polgármester, ha ekként választották meg. A testület egyetértésével a cikluson belül egyszer a polgármester döntése megváltoztatható (Möt. 64. §).

„A 2013-ban elfogadott magyar választási eljárási kódex egyik fontos újdonsága a magyar választási folyamatok nemzetközi megfigyelésének szokatlanul részletes szabályozása. Az ide vonatkozó törvényi rendelkezések újszerűsége nemcsak az eddigi magyar választási jogalkotás szempontjából emelhető ki, hanem abban a közép-európai regionális kontextusban is szembevetendő.”⁶

2014-ben a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról 2010. évi L. törvény módosításával változott a fővárosi közgyűlés tagjainak mandátumhoz jutása. A főpolgármester mellett a közgyűlés tagja a 23 kerület megválasztott polgármestere, további 9 fő pedig kompenzációs lista alapján lett fővárosi képviselő.

Az ajánlások rendszere is megváltozott: már több jelöltet vagy listát is ajánlhat egy-egy választó, továbbra is szabály azonban, hogy csak egyetlen településen. 10 és 100 ezer lakos közötti településen a polgármester-jelöltkénti nyilvántartásba vételhez már csak 300, 100 ezer lakos felett 500, főpolgármester-jelöltség esetén pedig 5000 választó ajánlása kellett (egyes helyi önkormányzatokkal kapcsolatos

törvényeknek a választásokkal összefüggő módosításáról szóló 2014. évi XXIII. törvény 4. § (3) és (4) alapján, mely A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény. 9. § (2)-(4) bekezdését volt hivatott módosítani).

Egy nappal a választás kitűzését követően jelent meg a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek 2014. október 12. napjára kitűzött választása eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról szóló 2/2014. (VII. 24.) IM rendelet, amely a 2014. október 12-i önkormányzati választások eljárási időtartamait, határidőit szabályozta. Az alábbi néhány részletszabály jól jellemzi a téma szabályozottságát, amely általánosságban a 2019. októberi választással kapcsolatosan is elmondható volt.

2014. augusztus 31. 16 óráig kellett megválasztania a helyi képviselő-testületeknek a helyi választási bizottság három tagját (egy szavazókörös településen öt tagot), és ugyanezen határidőig kellett a területi választási bizottság tagjait megválasztania a fővárosi, illetve a megyei közgyűlésnek. A választási bizottságnak lehet megbízott tagja is, őket legkésőbb 2014. szeptember 26-ig kellett bejelenteni. A helyi választási bizottsági tagok a szavazás napján a törvény erejénél fogva mentesülnek a munkavégzési kötelezettség alól, a számukra járó esetleges munkabért – amennyiben aznap beosztásuk szerint munkát végeztek volna – október 17-ig igényelhetette a munkáltató.

A rendelet elfogadásától kezdve a szavazásig nem lehetett változtatni település közigazgatási területét, házszámozását, utcanévét, hogy a szavazókörök meghatározása ne sérüljön.

A szavazóköri névjegyzékbe vételről a Nemzeti Választási Iroda küldött értesítést, átjelentkezni október 10-ig beérkezőleg lehetett.

Az ajánlóíveket 2014. augusztus 25-től lehetett átvenni, a jelöltet szeptember 8-án 16 óráig lehetett bejelenteni. A kampányidőszak augusztus 23-tól október 12-én 19 óráig

⁶ <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9935/V>

tartott. A szavazás napján a szavazóhelyiség 150 méteres körzetében nem lehetett kampánytevékenységet folytatni, a szavazóhelyiség épületébe közvéleménykutatást sem lehetett folytatni. A rendelet mellett a választási eljárásról szóló törvény még azt is rögzítette, hogy csak a szavazóhelyiségből kilépőket lehet megkérdezni (a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény – új Ve-150. §).

A helyi, illetve – megyei közgyűlés tagjainak választása miatt – a területi választási bizottság a jelöltek szavazolapon szereplő sorrendjéről sorsolást kellett, hogy tartson legkésőbb szeptember 8. 16 óráig. A listák sorrendjét egy nappal később állapították meg. Mozgóurnát október 11-ig lehetett igényelni. Október 3-ig kellett bejelenteni a vakok és gyengénlátók Braille-írással ellátott szavazóablomja iránti igényt. A szavazás 6 órától 19 óráig tartott, a szavazóköri jegyzőkönyveket legkésőbb a választás napját követő nap 10 óráig kellett beérkeztetni a területi választási irodához. A jegyzőkönyvek kivételével minden választási iratot meg kellett semmisíteni 2015. január 12-én.

A Nemzeti Választási Iroda az időközi választások fedezetének biztosítása érdekében éves költségtervet készít. A választás pénzügyi tervének megalkotásáért és betartásáért helyi szinten a helyi, illetve a területi választási iroda vezetője a felelős. A vonatkozó rendelet melléklete tételesen meghatározza, hogy milyen jellegű kiadásokra milyen összeg számolható el érvényesen.

A Nemzeti Választási Iroda az illetékes önkormányzat pénzforgalmi kincstári számlájára utalja a szükséges összeget. Az illetékes önkormányzat köteles viszont megtéríteni mindazokat a költségeket, amelyek a választással összefüggésben központilag kerültek biztosításra (pl. informatikai rendszer működtetése, központilag nyomtatott nyomtatványok költsége stb.)

Fontos szabály, hogy a képviselő-testület feloszlása vagy feloszlata miatt a megtartásra

kerülő választások teljes előkészítési és lebonyolítási költségét az adott önkormányzat költségvetéséből kell fedezni (új Ve. 303. §).

A helyi választási iroda vezetője, a jegyző kalkulálni köteles a személyi kiadásokat is. A helyi választási bizottság, szavazatszámoló bizottság képviselő-testület által megválasztott tagjai részesülnek központi díjazásban, a jelöltek vagy jelölő szervezetek által delegált személyek nem.

A választásra juttatott pénzt elkülönítetten kell kezelni a megérkezéséig annak elszámolásáig. A pénzügyi elszámolás részleteit a Nemzeti Választási Bizottság elnöke köteles megállapítani és közzétenni. A helyi választási iroda az elszámolást a választási informatikai rendszer útján küldi meg a kitűzött határidőig a Nemzeti Választási Bizottság részére.⁷

IV. 2019. október 13-án hatályos választási szabályok

1. A jegyző szemszögéből

A 2019. évi önkormányzati választásokkor a 2014. október 12-én zajlott önkormányzati választásokhoz képest sem az Alaptörvényben, sem a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvényben nem voltak jelentős változások, illetve megítélésem szerint a választási eljárási törvény változásai sem nagy léptékűek.

Akár időközi, akár általános választásról van szó, az önkormányzati választások a választásban résztvevő szervek számára alapos felkészülést igénylő, viszonylag hosszabb folyamat, mely bármennyi gyakorlat ellenére sem lehet „rutinfeladat.” Az időközi választásokhoz képest viszont pénzügyi szempontból jelentős különbség (választási irodavezetőként előnynek nevezném), hogy az önkormányzati választások költségeit a központi költségvetés viseli.

Itt jegyezném meg, hogy a legtöbb helyi választási irodát vezető jegyző nem tud a

⁷ A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek időközi választása és a nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választása költségeinek 2020/1.

normatíváiról, tételeiről, elszámolási és belső ellenőrzési rendjéről szóló 23/2018. (VIII.30.) IM rendelet 1-9. §

választások idejére humán erőforrást bővíteni, így a meglévő létszámmal látja el a választási feladatait úgy, hogy a választási időszakban egyébként sem lesz kevesebb egyéb elintézendő ügy egy-egy önkormányzati hivatalban.

A választási szervezet adminisztrációjának csúcán a Nemzeti Választási Iroda áll, amelynek segítője a területi, illetve a helyi választási iroda (új Ve. 52. §). A helyi választási iroda vezetője a jegyző (új Ve. 66. §). A választási szervek: a Nemzeti Választási Bizottság, valamint a területi, illetve helyi választási bizottságok, és a szavazatszámoló bizottságok.

A helyi választási iroda vezetője köteles kialakítani a 10 ezernél nagyobb lélekszámú településeken az egyéni választókerületeket. A választások kitűzését követően köteles közzétenni a köztársasági elnök döntését. Javaslatot kell tennie a helyi választási bizottság tagjaira, illetve a szavazatszámoló bizottságok tagjaira, akiknek az eskütételét és oktatását is meg kell szerveznie.

A jegyző meghatározza a választás személyi és dologi kiadásait, és a választási informatikai rendszer útján fel kell terjesztenie. Az erre a célra kifejlesztett zárt informatikai rendszer véleményem szerint felhasználóbarát, áttekinthető működésű szoftver. Ki kell osztania a jelöltajánlás íveit, a határidőben benyújtott jelöltállító, illetve jelölő szervezeti ívek aláíróit ellenőriznie kell, hogy rendelkeznek-e választójoggal, illetve a közölt adataik egyeznek-e a személyi adat és lakcímnnyilvántartás adataival. Elő kell terjesztenie a helyi választási bizottság elé a jelölteket, és a helyi választási bizottság határozattal megállapítja a jelöltként történő nyilvántartásba vételt.

A jegyző köteles részt venni a választáson alkalmazásra kerülő informatikai rendszer tesztelésében, amelyre központilag meghatározott időpontban és időtartamban kerül sor. Ezt követően összegeznie kell a választási próbán tapasztalt észrevételeit, amennyiben vannak, és erről értesítenie kell a felettes szervként működő választási irodát.

Az informatikai fejlődés eredményei már az ideit megelőző önkormányzati választásokkor is szembetűnőek volt a választásigazgatási eljárások, főként a kérelmek beérkezése során. Ötveny Község Jegyzője 2014-ben így szolt erről:

„Az új választási eljárási törvény bővítette a helyi választási iroda feladatait. A média folyamatosan tájékoztatta az állampolgárokat, hogy a központi és szavazóköri névjegyzékkel kapcsolatos kéréseiket hová, milyen módon és meddig nyújthatják be. A XXI. századi technológia pedig lehetővé tette az elektronikus kérelmek benyújtását a www.valasztas.hu weboldalon keresztül, ahol néhány kattintással, pár perc alatt otthonról vagy a munkahelyről kényelmesen lehetett kérelmet továbbítani. Jellemző, hogy a kérelmek 90%-a érkezett elektronikusan és csak 10%-a levélben, az is döntő többségében mozgóurna iránti kérelem volt. Az elektronikusan érkező kérelmek elbírálásáról a döntést e-mailben (is) kérték a kérelmezők.”⁸

„A választási irodák a választások előkészítésével, szervezésével, lebonyolításával, a választópolgárok, a jelöltek és a jelölő szervezetek tájékoztatásával, a választási adatok kezelésével és a választás technikai feltételeinek biztosításával összefüggő feladatokat ellátó választási szervek.”⁹

Ezek a szervek végzik javarészt azokat az ügyvitelinek nevezhető igazgatási feladatokat, amelyek a választási eljárások során az előkészületektől a közbeni folyamatok át egészen a választási iratok megsemmisítéséig tartanak. A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 75. § (1) a.) pontja összefoglalóan fogalmazza meg a választási irodák feladatait, miszerint „a) ellátják a választás előkészítésével, lebonyolításával kapcsolatos szervezési feladatokat”.

A jogszabály további b)-h) pontjaiban igyekeznek részletezni az előbbi, majd j) pontjában kiterjeszti azt az előre meg nem határozott feladatokra is. Ld.: új Ve. 75. §. (1)” j) ellátják

⁸ <https://jegyzo.hu/az-uj-valasztasi-eljaras-egy-helyi-valasztasi-iroda-szemszogebol/> 2020/1.

⁹ <https://www.valasztas.hu/valasztasi-bizottsagok-es-valasztasi-irodak>

a jogszabályokban meghatározott egyéb feladatokat.” Az egyes választási irodák- többek közt a helyi választási irodák- részletes, akár napokban meghatározott feladatait általában miniszteri rendeletek szabályozzák, mely jegyzőként nagyban hozzásegít az egyes igazgatási feladatok koordinálásában és végrehajtásának időbeni ütemezésében.

2. A helyi önkormányzati választásokon működő választási bizottsági szervek

A választási eljárás során a jogszabályok megfelelő alkalmazása elsődlegesen a választási szervek – a választási bizottságok és a választási irodák – feladata.

A választási bizottság hozzájárulhat a választópolgárok bizalmának megerősödéséhez, hisz csak a törvénynek van alárendelve. Feladata, hogy felügyelje a választás tisztaságát, és megállapítsa annak eredményét. A választási szervezetrendszer többszintű, a Nemzeti Választási Bizottság mellett működik a területi, illetve a helyi választási bizottság.

A helyi választási bizottság tagjait a képviselő-testület választja meg, legkésőbb az önkormányzati választás előtt 42. nappal. A választási bizottság határozatot hoz a jelöltként történő nyilvántartásba vételről, a kampányidőszakban és a választáson történt rendkívüli eseményekkel kapcsolatban (új Ve. 14-23. §). A választási bizottság tagjai kötelesek esküt tenni, ezt követően alakuló ülést tartanak, ahol megválasztják az elnököt. Az esküt a polgármester veszi ki (új Ve. 37. §).

A választási bizottságok államszervezetben elfoglalt helyüket és jogállásukat tekintve sui generis állami szerveknek minősülnek. Nem tartoznak sem a törvényhozó hatalomhoz, sem az igazságszolgáltatáshoz, funkcióik alapján atipikus közigazgatási szervnek minősíthetők, a végrehajtó hatalom „peremvidékén” helyezkednek el. Törvény garantálja függetlenségüket, nem állnak semmilyen állami szerv irányítása alatt.¹⁰

A választási bizottságok tevékenysége közhatalmi jellegű, sok hasonlóságot mutat a közigazgatási hatósági jogalkalmazással.

A választás napján a szavazókörök hivatalos nyitása előtt a települések szavazatszámoló bizottságai (SZSZB) bejelentkeznek a helyi választási iroda vezetőjéhez, hogy megfelelő számban megjelentek-e, készen állnak-e a választópolgárok fogadására. Az egy szavazókörral rendelkező településen a szavazatszámoló bizottság feladat- és hatáskörét a helyi választási bizottság gyakorolja (új Ve. 14. § (3) bekezdés). Az urnákat lepecsételik, hitelesítik az első szavazó jelenlétében, aki tanúsítja, hogy az urna üres. A mozgóurnákat ellenőrző lappal látják el.

Napközben (maradjunk ennél a kifejezésnél, ahogy azt az erre hivatott szakrendszer is nevezi) az NVI által meghatározott időszakonként a választási részvételi eredményekről adatokat kell szolgáltatni a jegyző részére, aki azokat továbbítja a választási informatikai rendszerben.

A mozgóurnát igénylők részére választás napján, napközben lehetőséget kell biztosítani a szavazásra. A szavazás lezárást követően, 19:00 óra után a szavazókörök zárását szintén jelenteni kell a jegyző felé, ahogyan a napközben esetlegesen felmerülő váratlan helyzeteket is. Minden lényeges eseményt rögzíteni kell a szavazóköri jegyzőkönyvben, valamint a Nemzeti Választási Rendszerben is.

A szavazókörök lezárást követően az SZSZB tagok a szavazólapokat szükség szerint kiveszik a borítékokból (a választópolgárok számára nem kötelező a szavazólapokat borítékban elhelyezni), majd saját döntésük szerint szortírozzák, szétválogatják. Nyilvánvalóan külön számlálást igényelnek a képviselő-testületi és külön a polgármesteri szavazatok, figyelembe véve az érvényességet/érvénytelenséget. A szavazatszámolás zárt ajtó mögött az SZSZB elnök irányításával zajlik. A szavazás végeredmény adatait össze kell vetni a részvételi adatokkal különösen ügyelve a

¹⁰ Választási dilemmák, Tanulmányok az új választási eljárási törvény novumai és első megmértetése tárgyában (2015) NKE, Budapest, szerk. Cserny Ákos-2020/1.

Fábián Adrián, Pál Emese: Választási bizottságok működése Magyarországon, különös tekintettel a 2014. évi helyi önkormányzati választásokra

jegyzőkönyv szabályszerű, pontos és hiánytalan kitöltésére. Erre vonatkozóan a jegyzőkönyv-vezetők választások lebonyolítása előtt a HVI vezetőktől részletes oktatást kapnak tekintettel a feladat gyakoriságára (hiába gyakorlott valaki, ha ritkán végzi a feladatot), valamint a felelősség súlyára.

Idei évben a települési nemzetiségi önkormányzati választásokat is az önkormányzati választások napján, ugyanazon szavazatszám-láló bizottságok bevonásával tartják. Emiatt idei évi érdekesség a nemzetiségi szavazólapoknak a képviselői, valamint a polgármesteri szavazólapokkal történő egyidejű számlálása, növelve ezzel az esetleges tévedés lehetőségét.

A kompenzációs lista számításához el kell készíteni a szükséges táblázatot. A szavazás végeredményéről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a szavazókörbe választott és delegált szavazóköri tagok írnak alá, és az iratot haldéktalanul el kell juttatni a jegyzőnek.

A jegyző a szavazóköri végeredményről adatot szolgáltat a választási informatikai rendszerben. Valamennyi szavazókör bezárását követően, de legkésőbb másnap reggel pedig a papír alapú jegyzőkönyveket eljuttatja a területi választási irodába (A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól és a választási eljárásban használandó nyomtatványokról szóló 4/2014. IM rendelet 2-9. §).

A helyi önkormányzati választási szervezetrendszer választási felügyelő szervekből, illetve adminisztratív támogató szervezetből áll, és a jelenlegi szabályozásnak megfelelő választás lebonyolítását kielégítően tudja szolgálni. A jelenlegi szabályozási keretek között a szervezeti egyszerűsítés nem valósítható meg.

A korábbi jogszabályok alapján a választási bizottságok közjogi rendszerünk

kakuktkojásainak számítottak, mind státusukat, mind infrastruktúrájukat tekintve. A bizottságok feladatköre ma már a választópolgárok számára is egyre nyilvánvalóbb, működésük gyakorlatiasabb, nyilvánosabb, átláthatóbb, mint a korábbi választások során.

A választási bizottság feladata a választás tisztaságának felügyelete, a választási irodáé pedig a választás és a választási bizottság adminisztratív kiszolgálása. A szervezeti egyszerűsítés valóban nem kivitelezhető, a kettős szervezetrendszer két különböző célt szolgál, és egymást támogatva végzi feladatait.

3. Szavazatszám-láló Bizottságok

A szavazatszám-láló bizottságok a választási bizottságok egyik legfontosabb típusai. Feladatuk közé nemcsak a választás tisztaságának, törvényességének ellenőrzése tartozik, de a szavazás végeredményének megállapítása is, mely kardinális feladat minden választásnál. „A szavazatszám-láló bizottság választott és delegált tagokból áll, mivel a munkájában egyaránt fontos érték a professzionalizmus, a pártatlanság és a társadalmi ellenőrzés.”¹¹ A bizottság három tagját és szükséges számú pótagokat a települési önkormányzat képviselő-testülete választja, személyükre a helyi választási iroda vezetője tesz indítványt.

A szavazatszám-láló bizottság tagjait és a pótagokat települési szinten kell megválasztani. Azokon a településeken, amelyek egyetlen szavazókörből állnak, nem kell szavazatszám-láló bizottságot választani, e településeken a helyi választási bizottság a szavazás napján el látja a szavazatszám-láló bizottsági feladatokat is. Ez utóbbi „felállás” a 2019. évi nemzetiségi önkormányzati választások alkalmával eljárásbeli különbözőséget is jelentett a több szavazókörös településekhez képest, tekintettel a nemzetiségi szavazólapok helybeli vagy területi választási irodában történő számlálására.

V. A kampányidőszak

A kampányidőszak jogszabályban rögzített időtartamú, a szavazás napjától visszafelé számított 50. napon kezdődik, és értelemszerűen

¹¹ <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-torvenyesség-ore-a-szavazatszamlalo-bizottsag/> 2020/1.

a szavazókörök zárásának időpontjáig tart (új Ve. 139-145. §). Hiába a pontos meghatározás, időről-időre jól megfigyelhető, hogy sokan már a hivatalos kampányidőszak előtt kampányjellegű tevékenységet végeznek. Nem volt ez másképp a 2019. október 13-án bonyolított önkormányzati választások hivatalos kampányidőszakát megelőzően sem, hiszen nem egy szervezet már 2019. augusztus 24. előtt bemutatta saját jelöltjeit, vagy bejelentette részvételét.

A kampányidőszaknak a jogszabály általi, napra pontos behatárolása ellenére a választópolgárok a választástól választásig tartó folyamatos versenyzést érezhetnek. A 2010. évi önkormányzati választás volt az utolsó, amelyben a kampánycsend a szavazás napján kötelező volt. Jelenleg tehát szinte folyamatosan lehet kampányolni, akár a szavazás napján is, azzal a kikötéssel, hogy a szavazókörtől meghatározott, 150 méteres távolságot kell tartani, ezen belül kampánytevékenység nem folytatható. Választási gyűlés a szavazás napján szintén nem tartható.

„A Nemzeti Választási Bizottság és a Kúria következetes gyakorlata szerint csak a hivatalos kampányidőszakban végzett politikai tevékenység számít kampányolásnak, ezekkel kapcsolatban lehet a választási szervekhez fordulni. A kampányidőszakon kívüli szórólapozás, plakátolás, a választók közvetlen megkeresése nem tekinthető kampánytevékenységnek.”¹²

A 2019. évi választásnak egyfajta érdekessége volt a villanyoszlopra helyezett plakátok kérdése, mellyel kapcsolatosan egy-egy egyedi ügy kapcsán a Kúria és az Alkotmánybíróság is állást foglalt. Az alapkérdés abból fakadt, többféle jogértelmezés létezett arra vonatkozóan, hogy szükséges-e előzetes, írásbeli hozzájárulás a tulajdonos, vagy kezelő részéről, illetve szükséges-e jognyilatkozat a plakátok kihelyezését megelőzően.

További, több esetben előforduló kérdés volt az is, hogy mindez korlátozás nélkül megtehető-e ez, illetve, hogy mely jogszabályokat

kell bevonni ennél az eljárásnál a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény szabályain kívül. Vajon alkalmazandó-e, és ha igen, miként a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) Konkrétumként említeném például a Kúria Kvk.IV.37.555/2019/2. számú határozatát, melyben a Nemzeti Választási Bizottság 59/2019. számú határozatát és a Fővárosi Választási Bizottság 10/2019. (IV. 18.) számú határozatát vizsgálta felül. Nevezett ügyben „a jogvita tartalmát tekintve” a Kúria a következőket állapította meg.

A Ve. 140. § a) pontja alapján a plakát kampányeszköznek minősül. A Ve. 144. §-a szabályozza a plakátelhelyezés rendjét. E szerint három különböző szabály vonatkozik a plakátokra, a plakát jellege, illetve a plakáthordozó tárgy tulajdoni helyzete alapján. Az első körbe a Ve. 144. § (3) bekezdésében szabályozottak tartoznak, e szerint plakát a kampányidőszakban korlátozás nélkül elhelyezhető. A Ve. e szabálya alól a (4)-(7) bekezdésben foglaltak kivételt képeznek. E kivételek alapján a második körbe azok a plakátok tartoznak, amelynek elhelyezése – a Ve. 144. § (4) bekezdése alapján – a tulajdonos hozzájárulásához kötött. E szerint: magántulajdonban álló dologon kizárólag a tulajdonos vagy a bérlő, állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő dologon a vagyongazdálkodási jog gyakorlójának előzetes, írásbeli hozzájárulásával lehet. Végül a harmadik körbe azok a plakátok tartoznak, amelyek elhelyezéséhez közterület-használati engedély kell, ilyen a Ve. 144. §-ában szabályozott választási kampányt szolgáló önálló hirdető-bendezés és az óriásplakát.”¹³

A Kvk.II.37.307/2014/3.számú határozat szerint: „A Ve. 144. § helyes értelmezése szerint a választási plakát elhelyezésére kizárólag a Ve. 144. §-ának rendelkezései az irányadók. A választási szervek az e rendelkezéseknek való megfelelést vizsgálhatják, míg a közúti közlekedési szabályok, továbbá a reklámtáblák elhelyezésére vonatkozó rendeleti szabályokat nem alkalmazhatják, tekintve, hogy a Ve. 144. §-a egy zárt szabályrendszert alkot (...) A választási szervek által alkalmazott

¹² https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/onkormanyzat-valasztas-magyar.690230.html
2020/1.

¹³ <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkiv3755520192-szamu-hatarozat> (19)

Kkt. 12. § (3b) bekezdése a reklám célú be-
rendezések esetében tiltja a villanyoszlopon
való elhelyezést, de a Kkt. a reklám célú be-
rendezés fogalmát nem határozza meg, így
nem vonja szabályozási körébe a Ve. 144. §-a
szerinti választási plakátot.”¹⁴

Nem véletlen tehát, hogy a legtöbb Kúriánál
„megfordult” választással összefüggő ügy a
kampánnyal kapcsolatos. Szám szerint, ha
csak a 2019. évet nézzük, választási eljárással
kapcsolatosan született 83 Kúria határozat
közül 56 kampánytevékenységgel összefüg-
gésben keletkezett.

VI. Összegzés

Annak ellenére, hogy a választási szabályok,
illetve a választási szervezetrendszer lényeges
változásokon nem ment keresztül az elmúlt
évtizedben, állandónak minden elemében ál-
landónak tehát nem mondható az önkor-
mányzati választási szabályozás.

Új jogszabályok jelentek meg, új határidőket
jelöltek meg a különféle választási eljárási cse-
lekmények megtételére, sőt egy igen nagy lép-
tékű változás is életbe lépett, hiszen a képvil-
selő-testületek megbízatási idejét egy évvel
meghosszabbította az Alaptörvény. Mindezzel
együtt azonban a választás személyi fel-
tételi, megszervezése, lebonyolítása nagyban
hasonló a 2010, a 2014. és a 2019-es önkor-
mányzati választások esetében is.

Megítélésem szerint, ahogy arra korábban is
kitértem, a választásokra való felkészülés –
mind választópolgárok, mind pedig a választás
lebonyolításában részt vevők számára
minden alkalommal kellő körültekintést, al-
apos felkészülést igényel állandó jogszabályi
környezetben is. A folyamatosan és gyors ha-
táridőkkel változó szabályok nem segítik elő

ezt a fajta alapos felkészülést, hiszen nem le-
het számolni korábbi szabályok kiszámítható-
sága adta biztonsággal.

A kisebb léptékű jogszabályi változások valós
hatásai hosszabb távon bizonyára jobban kör-
vonalazódnak, mint 4-5 év távlatából. A ten-
dencia azonban jogalkalmazói szemmel is las-
san kivehető: átláthatóság, világos szabályo-
zás és következetesség jellemzi a választási
jogalkotás rendszerét. Egy választási iroda
szemszögéből nézve a választási eljárások
rendszere egyre átláthatóbb, és a világos sza-
bályozás nagyban segíti az eligazodást a jogal-
kotó és a jogalkalmazó száma egyaránt.

Napjainkban egyre inkább magától értetődőbb
az esélyegyenlőség megteremtése a fogya-
tékkal élők számára az élet minden terüle-
tén, így a témát érintő alapjog gyakorlása kö-
rül is.

A választási eljárás új szabályozása a fogyaté-
kkal élők számára igyekszik biztosítani, hogy
korlátozottságuk ne akadályozza őket választó-
joguk gyakorlásában. A törvény lehetőséget
ad arra, hogy az olvasni nem tudó választó-
polgárok, illetve azok, akiket testi fogyatékos-
ság vagy egyéb ok akadályoz a szavazásban,
az általuk választott személy – ennek hiányá-
ban az szavazatszámoló bizottság két tagjá-
nak együttes – segítségét igénybe vehetik.

Ezzel az eljárással sérülhet a választás titkos-
sága és a személyi adat védelme, illetve a vá-
lasztói akarat szabad kifejezése. A törvény
azonban lehetővé teszi, hogy a választópolgár
– amennyiben azt előzetesen igényelte –
Braille-írással ellátott sablon segítségével sza-
vazzon. E lehetőséggel teljesebbé válik a vá-
lasztás titkossága és egyúttal a látássérültek
adatainak védelme is.¹⁵

¹⁴ <https://kuria-birosag.hu/hu/valhat/kvkiv3755520192-szamu-hatarozat> (20)

¹⁵ Orbán Balázs András: Közjogi mérlegen a választási eljárási törvény. In: Tanulmányok a választási eljárás 2020/1.

aktuális kérdéseiről. Cserny Ákos, Téglási András (szerk.), Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, Budapest 2013. 97. o.